

ISUSOVCI U HRVATA, Zbornik radova međunarodnog znanstvenog simpozija
 "Isusovci na vjerskom, znanstvenom i kulturnom području u Hrvata",
 Zagreb 1992, XXVII + 482 + 28 str.

Ivan M. Jurković

U povodu 500. obljetnice rođenja Sv. Ignacija de Loyole i 450. obljetnice papinske (Pavao III) potvrde njegova reda nazvanog Societas Jesu – Družba Isusova, održan je u Zagrebu od 8. do 11. listopada 1990. god. međunarodni znanstveni skup "Isusovci na vjerskom, znanstvenom i kulturnom području u Hrvata". Simpozij su priredili Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove i Filozofski fakultet Družbe Isusove, a pokrovitelj mu bijahu Jugoslavenska (danas Hrvatska – op. a.) akademija znanosti i umjetnosti i Sveučilište u Zagrebu. Tom je prilikom priređivač simpozija najavio objavljivanje radova predavača, koji su, evo, pred nama u obliku zbornika, a tiskanog u okviru Biblioteke "Vrela i prinosi za povijest isusovačkog reda u hrvatskom narodu" Filozofsko-teološkog instituta Družbe Isusove (Zagreb) i Hrvatskog povijesnog instituta (Beč).

U Zborniku su, nakon Predgovora priređivača (VII – VIII) uvršteni samo neki od pozdravnih govora; Uvodna i Zaključna riječ V. Pozaića (IX – XVI), pozdravni govor kardinala F. Kuharića (XVII – XVIII) i pozdravni govor potpredsjednika JAZU akademika A. Mohorovičića pod naslovom "Povijesna uloga katoličkih crkvenih redova u razvojnome slijedu evropske znanosti, kulture i umjetnosti" (XIX – XXIII). Za tisak je, od 56 nastupnih, priređeno 49 referata, koji su u Zborniku razdijeljeni u četiri tematske skupine; 1. Filozofija i znanstveni rad, 2. Teologija i vjerskokulturni rad, 3. Lingvistika i književnost i 4. Arhitektura i umjetnost. Na kraju su Zbornika zasebno otisnuti i ukoričeni Kazalo osobnih imena (1 – 20) te Kazalo mjesta (21 – 28).

Prva tematska cjelina Zbornika započinje tekstem F. Zenka, Razvoj filozofije u hrvatskim isusovačkim učilištima i u djelima hrvatskih isusovačkih filozofa i filozofskih pisaca u 17. i 18. stoljeću (3 – 17), u kojem autor osobitu pažnju posvećuje isusovcima M. Dominisu, F. Jambreho-
 viću, K. Bedekoviću, J. Zanchiu i R. J. Boškoviću te njihovu doprinosu u razvoju filozofske znanosti uopće. U svom izlaganju Ž. Dadić, Prirodnoznanstvena dostignuća hrvatskih isusovaca (18 – 25), pruža nam prikaz rada naših isusovaca na polju prirodnih znanosti u rasponu od dva stoljeća (17. i 18) počevši od M. Dominisa, preko R. J. Boškovića, pa do J. F. Domina. M. Kurelac, Isusovački povjesničari balkanskih zemalja (26 – 40), ističe da se metoda, svrha i način pisanja povijesti isusovačkih historičara oslanja na principe koje je dao Sv. Loyola, a koji se podudaraju s načelima moderne historiografije – spoznaji istinitog događaja u prošlosti. Nakon kraćeg prikaza rada Družbe Isusove (dalje: DI op. a.) na području povijesne znanosti u prvim stoljećima od osnutka Reda, autor opširnije analizira rad na djelu "Illyricum sacrum", tom vrlo važnom i monumentalnom ostvarenju, koje je bilo zamišljeno kao crkvena i svjetovna povijest Južnih Slavena čitavog Balkana. Na kraju referata tok izlaganja usmjeren je na rad historičara isusovaca koji su djelovali prije i nakon ukidanja DI do najnovijih vremena. O prosvjetnoj i znanstvenoistraživačkoj djelatnosti DI na području filozofije u Hrvatskoj piše M. Belić, Rad isusovaca na filozofiji u Hrvata u 20. stoljeću (41 – 49), a V. Belaj, Isusovački doprinos etnologiji Hrvata /natuknica za jedno poglavlje o našem narodoslovlju/ (50 – 56), upozorava na znatan

utjecaj dvojice isusovaca (A. F. Kollár i M. Sabolović) u oblikovanju rane etnologije u hrvatskoj znanosti, premda se etnologija kao znanstvena disciplina prvi put definira tek desetak godina nakon ukinuća Reda. V. *Muljević*, Mjesto i uloga Ferdinanda Konščaka u američkoj kartografiji (57 – 67), pored nekoliko poznatih istraživača-geografa, osobitu pažnju posvećuje isusovcu F. Konščaku, njegovim dnevniciima i kartama nastalim sredinom 18. st. kada poduzima tri velike ekspedicije u Donju Kaliforniju, dok je središte interesa A. *Stipčevića*, Arheološke i povijesne studije Andrije Blaškovića (68 – 73), Blaškovićeve arheološki i numizmatički rad na antičkim nalazima. Osnivačem prvih javnih nautičkih učilišta na Jadranu u Trstu i Rijeci, njegovom bibliotekom, rukopisima, mentorskim i pokroviteljskim radom bavi se B. *Franušić* u svom radu Franjo Ksaver Orlando, osnivač prvih pomorskih škola na Jadranu (74 – 86). S. *Paušek-Baždar*, Prirodnoznanstveni rad Josipa Domina i Ludwiga Mitterpachera (87 – 96), opisuje životne putove i djelovanje ove dvojice hrvatskih znanstvenika isusovca, koji su radili kao profesori na Sveučilištu u Budimu, a potom u Pešti, obojica krajem 18. i početkom 19. stoljeća. Krugu hrvatskih znanstvenika koji su djelovali u Mađarskoj pripada i F. K. Bruna, fizičar i matematičar, koji se nadasve zanimao za hidromehanicu. Njegove rukopise analizira S. *Kučeša*, Hidromehanički radovi Franje Brune (97 – 108), dolazeći do zaključka da djelo i utjecaj tog isusovca na znanstvenom polju nisu dokraja istraženi, pa tako niti određeno njihovo mjesto u povijesti znanosti. J. *Lučić*, Ivan Marija Matijašević i njegov rukopisni fond u biblioteci Male braće u Dubrovniku (109 – 122), upozorava na Matijaševićeve zasluge u spašavanju rukopisnog fonda isusovačkog kolegija koji sređuje i prenosi nakon 1773. god. u biblioteku Male braće u Dubrovniku. Autor nadalje ističe Matijaševićev rad na rječniku "Dizionario Italiano-Slavo-Moscovito raccolto l'anno 1751" (prvom i posljednjem pokušaju ostvarenja rječnika tih jezika), te rad na filologiji, leksikografiji, biografijama, sakupljanju narodnog usmenog blaga, a napose na njegove ispise iz dubrovačkog arhiva vezane uz dubrovačku povijest (Zibaldone I – III). O prirodoslovnim istraživanjima na području središnje Bosne E. Brandisa piše J. *Balabanić*, Prirodoslovni, profesorski i muzejski rad te lik i djelo o. Erika Brandisa DI (123 – 134), dok P. *Babić*, Proučavanje ranije povijesti Bosne A. Hoffera (135 – 144), pruža pregled djelatnosti o. Hoffera s osobitim osvrtom na njegovo shvaćanje problematike crkvene povijesti u Bosni. Smatra njegovim glavnim nedostacima isključivo korištenje latinskih izvora, negiranje glagoljaške tradicije, odnosno slavenske liturgije, nakon 1205. god. u Bosni, izbjegavanje povijesnih činjenica koje bi mogle naškoditi interesu ukumenizma u Hofferovo vrijeme...

Radom I. *Fučeka*, Juraj Mulihi, začetnik prosvjetno-misionarskog rada požeških isusovaca (147 – 157), započinje druga tematska cjelina Zbornika. Muliha naziva ocem kulturno-prosvjetnog rada 18. stoljeća u Slavoniji koji, iako kajkavac, objavljuje već 1734. god. štokavske Libarice, prvi među isusovcima promiče ideju o školama na hrvatskom jeziku i pridobiva braću isusovce za borbu protiv nepismenosti u požeškom kraju. Matiju A. Relkovića je time sveo na Mulihovalj sljedbenika koji ga na svoj način kopira i nasljeđuje. Iznijevši kratak pregled djelovanja kontroverzista u svijetu P. *Belić*, Isusovci kontroverzisti u Hrvata 18. stoljeća (158 – 168), u svom referatu upozorava na loše (apologetičnost) i dobre osobine (korištenje izvorne građe, točno citiranje...) hrvatskih kontroverzista (J. Mulihi, J. Marinović, F. K. Pejačević, I. K. Šimunić, A. Kanižlić). Pregled povijesti prevođenja i objavljivanja katekizama na hrvatskom jeziku od B. Sfondratija (1578) do S. Weisbergera (1972) pruža nam T. *Trstenjak*, Hrvatski katekizmi isusovačkih autora (169 – 179), a V. *Halambek*, Asketski nauk Bene Rogačića (180 – 185), piše o patru Rogačiću, pjesniku, gramatičaru talijanskog jezika, propovjedniku, ispovjedniku i vrlo utjecajnom duhovnom piscu na području askeze. Svojim radom M. *Korade*, Josip Marinović, branitelj Armenaca u 18. st. (186 – 194), opisuje Marinovićeva djela kojima je nastojao obraniti pravovjernost armenskih katolika. Poslije niza polemičkih spisa objavljuje najpoznatije mu djelo "Compendio storico di memorie cronologiche concernenti la religione e la morale della nazione Armena suddita dell' Impero ottomano" (koje samozatajno prepušta markizu Giovanniju de Scropos na potpis) u kojem donosi dotada najcjelovitiji prikaz političke i crkvene povijesti, povijesne

geografije, običajc, socijalne i vjerske probleme Armenaca. Premda možemo pronaći velik broj inkunabula u popisima različitih isusovačkih inventara Š. *Jurić*. Inkunabule u isusovačkim knjižnicama u Hrvatskoj (195 – 199), konstatira na kraju da je od njih sačuvan vrlo mali broj, a *J. Ruiz-de-Medina*, Ivan Vreman (Split 1583 – Nanchan 1620), Hrvat među isusovačkim misionarima Japana i Kine (200 – 219), razmatra djelatnost isusovačkih misionara 17. stoljeća u Kini i Japanu, Vremanov prirodoznanstveni angažman, misionarsko putovanje i preranu smrt u Kini. Sličnost arhitekture hrvatskih seoskih kapelica iz okolice Zagreba, građenih od drvenih greda navela je čileanskog arhitekta *I. Modiana*. Isusovačko graditeljsko iskustvo u misiji na otoku Chiloé u tijeku 17. i 18. stoljeća (220 – 228), na zaključak da su neki od isusovaca, koji su prisutni u Zagrebu već od 1606. godine, najvjerojatnije došli na spomenuti otok u Južnoj Americi, koji je obilovao šumama, pa su preničešći graditeljsko iskustvo iz Hrvatske iskoristili drvo kao građevni materijal za podizanje tamošnjih misija. Prikaz tijeka stjecanja posjeda DI u Zagrebu daje nam *L. Dobronić*, Imovina zagrebačkih isusovaca – baština srednjovjekovnih redova (229 – 235). Naslijeđenom imovinom srednjovjekovnih crkvenih redova, zaključuje autorica, omogućena je svestrana kulturna i društvena aktivnost DI u Zagrebu. Hrvatska javnost 19. stoljeća i njezini odnosi prema isusovcima (236 – 243) tema je rada *A. Szabo*, koja upozorava na postojanje dvovrznog odnosa javnosti prema DI, prije svega tijekom druge polovine 19. st. kada dolazi do izražaja, premda u manjoj mjeri, i negativan stav kao rezultat liberalizacije društva i straha od germanizacije. Na temelju analize objavljenih matrikula *Z. Ladić*, Studenti iz Hrvatske na sveučilištima u Grazu i Trnavi potkraj 16. i u 17. st. (244 – 254), donosi njihovu stalešku pripadnost, etničko i mjesno porijeklo, njihovu brojnost po godištima i uspjeh na studiju. U svom drugom referatu *M. Korade*, Gradišćanski Hrvati i Družba Isusova od 16. do 18. st. (255 – 266), piše o isusovcima gradišćanskim Hrvatima, njihovoj ulozi prilikom osnivanja zagrebačkog, varaždinskog i petrovaradinskog kolegija, njihovom angažmanu i aktivnostima u Hrvatskoj i Gradišću kroz navedeno razdoblje. Naglašavajući izuzetnu važnost kaločkog (od 1733. g.), a potom travničkog (od 1918. g.) sjemeništa u formiranju dijela inteligencije kod bačkih Hrvata *A. Sekulić*, Isusovačko prožimanje duhovnog i kulturnog života bačkih Hrvata (267 – 275), na kraju donosi i kratke životopise najzanimljivijih isusovaca Hrvata iz Bačke (*M. Kujundžić*, *T. Omerović*, *M. Kovačev*). Kulturno-prosvjetna i znanstvena djelatnost isusovaca među Albancima (276 – 292) tema je koja pobuđuje interes *Z. Mirdite*. Autor prati djelatnost isusovaca (napose *C. S. Nerija*, *G. Junga*, *F. Cordignana*, *G. Valentinija*) na tlu Albanije, koju dijeli na dva razdoblja (1841 – 1916. i 1918 – 1945) s kratkim međurazdobljem austrijske okupacije (1916 – 1918). Dolaskom komunističkog režima na vlast, albanski je katolički kler, pa tako i isusovci, fizički likvidiran. Tragična sudbina DI još živi u albanskom narodu, koji je svjestan neprocjenjive baštine isusovaca u albanskoj kulturi, prosvjeti i znanosti...

Lingvistika i književnost treća je tematska cjelina Zbornika. Razvojem naše gramatografije bavi se *J. Jernej*, Gramatika Bartola Kašića i Jakova Mikalje (295 – 300), uspoređujući dostignuća ove dvojice naših velikana gramatičke terminologije. O prvom leksikografskom djelu tiskano za potrebe sjeverne Hrvatske piše *J. Vončina*, Mjesto Habdehićeva rječnika u povijesti hrvatskog književnog jezika (301 – 308). Jakov Mikalja središte je pozornosti i *N. Sironić-Bonefačić*, Prinos isusovaca Jakova Mikalje i Ardelija della Belle razvoju hrvatsko-talijanske leksikografije (309 – 315). Rječnici obojice autora i danas se iznimno cijene kao nezaobilazne spone u hrvatsko-latinsko-talijanskoj leksikografiji. Liturgijska lirika Antuna Kanižlića (316 – 324) tema je članka *Z. Kravara*, u kojem analizira problem jezičnog liričkog prodora Kanižlića u stanje ekstaze. *A. Jembrih*, Kajkavska književnojezična baština isusovaca u 17. i 18. stoljeću (325 – 334), upozorava da je i hrvatskokajkavska književnost nastala na srednjovjekovnoj tradiciji kao dio visoke slavenske kulture, te da je stoga krajnje vrijeme s kajkavske književnosti skinuti hipoteku distancije u povijesti hrvatske književnosti. Snažan utjecaj Duhovnih vježbi i trend povratka antičkim retoričkim uzorima karakteristika su isusovačkoga govornišva tijekom 18. st., ustvrdio je *J. Bratulić*, Isusovačko barokno govornišvo u Dalmaciji i u Dubrovniku u 18. stoljeću

(335 – 344). Svoj je prijevod Ilijade, koji se općenito smatra najboljom transpozicijom Homerova epa na latinskom jeziku u svijetu, isusovac R. Kunić popratio traktatom o teoriji prevođenja, koja ostavlja dublji trag i u europskim prevodilačkim okvirima tijekom 18. stoljeća, zaključuje *P. Knezović* u svom radu Rajmund Kunić, pjesnik i prevodilac (345 – 355). O nazivlju della Bellinog "Dizionaria" iz 1728. god. piše *V. Dugački* u članku Medicinsko nazivlje u "Dizionariu" Ardelija Della Belle (356 – 359), koji pored nesumnjivog utjecaja na sve naše kasnije rječnike svakako ostavlja traga u kasnijoj stručnoj, pa tako i u medicinskoj literaturi. *H. Mihanović-Salopek*, Prinos isusovaca razvojnome tijeku starije hrvatske himnodije (360 – 369), ističe prožimanje glagoljaške i latinske tradicije liturgijskog pjevanja, koje utječe na oblikovanje naše himnodije. "Ritual Rimski" Bartola Kašića i razvoj hrvatske liturgijske terminologije (370 – 399) tema je detaljne analize *M. Babića*, koji prateći 377 liturgijskih termina latinskog izvornika donosi usporednu tablicu četiriju izdanja obrednika (Kašić, Kačić-Miošić, Parčić, Obrednik iz 1929. g.), te na samom kraju i grafički prikaz utjecaja Kašićeve liturgijske terminologije na kasnija izdanja rituala na hrvatskom jeziku.

Najkorektnije su se ponijeli predavači treće sesije samoga Simpozija, odnosno četvrte tematske cjeline Zbornika. Naime, svi su se potrudili navrijeme predati svoje radove u tisak. Prvi u nizu radova s područja povijesti umjetnosti jest pregled *D. Cvitanović*, Isusovačka arhitektura baroknoga razdoblja u hrvatskim zemljama (403 – 409), kojim obuhvaća najvažnija regionalna središta isusovačkoga graditeljskog djelovanja (Zagreb, Varaždin, Rijeka, Dubrovnik, Požega, Osijek i Petrovaradin). Klasificirajući isusovačku arhitekturu baroknoga razdoblja, ona navodi niz zdanja profanog i sakralnog karaktera s prosvjetnim i društvenim sadržajima (crkve, kapelice, proštenjarske crkve, rezidencije, višekrilne dvorce, kurije, ljetnikovce, gospodarske zgrade...). *I. Kugli-Lentić* svojim člankom Sakralno slikarstvo hrvatskih isusovaca (410 – 414), pruža prikaz samo manjeg dijela sačuvanog slikarstva bivših isusovačkih sakralnih objekata iz Varaždina, Zagreba, Kutjeva, Osijeka, Dubrovnika i Rijeke, a *D. Baričević* u radu Barokno kiparstvo u isusovačkim crkvama u Hrvatskoj (415 – 421), upozorava na heterogenost utjecaja gradačke, bečke i furlanske kiparske škole na baroknu skulpturu isusovačkih crkava kod nas. Štukature 18. st. u sjevernoj Hrvatskoj na primjeru isusovačkih građevina u Zagrebu i u Varaždinu (422 – 429) tema su *M. Klemma*, koji iznosi podatke o majstorima štukatura crkve Sv. Katarine u Zagrebu, crkve Uznesenja Marijinog, bivšeg isusovačkog kolegija i Zakmardijeva konvikta u Varaždinu. Za razliku od svojega vjerojatnog učitelja A. Pozza, brata laika potpuno posvećenog svojoj umjetnosti, J. Kraljić je disciplinirani član Reda, široko obrazovan i raznovrsno usmjerenih sposobnosti i zaduženja, zaključuje *Z. Uzelac* u svom referatu Josip Kraljić, isusovački stikar i arhitekt 18. stoljeća /Pozzov učenik u Slavoniji?/ (430 – 440). Kraljićeva djelatnost vezana uz kolegije u Požegi i Kutjevu otkriva svu samozatajnost, naslućuje darovitost slikara, projektanta, voditelja gradnje, propovjednika, profesora, voditelja sjemeništa, pokretača i vođu cijelog isusovačkog središta usprkos prorijeđenoj dokumentaciji DI i nedostatnim vijestima o njemu. Ubikacijom isusovačkih objekata u Beogradu u vrijeme austrijske uprave u Srbiji bavi se *Ž. Škalamera*. Gdje su isusovci u Beogradu u 18. stoljeću imali svoju rezidenciju, crkvu i gimnaziju (441 – 447). *I. Lentić*, Sakralno zlatarstvo hrvatskih isusovaca (448 – 452), *J. Ivoš*, Crkveno ruho u isusovaca (453 – 456) i *N. Tarbuk*, Crkveno pokućstvo u isusovačkim objektima (457 – 460), autori su koji obrađuju djela umjetničkog obrta, odnosno tzv. pokretnu spomeničku baštinu DI u Hrvatskoj. Sva tri autora ističu stranu provenijenciju predmeta, njihovu slabu očuvanost, brojnost i potrebu za što hitnijim restauratorskim zahvatima. O novijoj isusovačkoj arhitekturi u Zagrebu piše *O. Maruševski* u članku Bazilika Srca Isusova u Zagrebu (461 – 470), osobito ističući potrebu da se bazilika promatra u kontekstu urbanističkih i likovnih prilika vremena kada je nastala. Na kraju je teksta upozorila i na činjenicu da je to prvi sakralni objekt u Zagrebu sa simetričnim samostanskim krilima u organskoj povezanosti s crkvom, a nakon više od stoljeća i prva novosagrađena katolička crkva u gradu. *T. Premereš* u referatu Isusovačka arhitektura dvadesetog stoljeća (471 –

– 474), ocjenjuje njezina dostignuća dijeleći je na dvije kvalitativno različite skupine: djela koja su uspješan spoj tradicionalnih sadržaja i modernih shvaćanja u arhitekturi i na manje vrijedna eklektička djela. Posljednji tekst Zbornika jest rad S. Rakić, Arhitektura i slikarstvo u bivšoj isusovačkoj gimnaziji u Travniku (475 – 482), u kojem ih uspoređuje s arhitekturom i slikarstvom drugih samostanskih kompleksa u Bosni.

Ipak, nepovratna je šteta što V. Horvat, M. Marković, I. Martinović, J. Matoš, Z. Mršić, V. Vratović i H. Wrba nisu obradili svoja nastupna predavanja na simpoziju i predali ih u tisak. Ne možemo se oteti dojmu da bi zanimljivost njihovih tema privukla pažnju čitateljstva, približila Zborik atmosferi u kojoj je skup tekao te obogatila i zaokružila sam sadržaj Zbornika.

Zbornik je kao rezultat održanog znanstvenog skupa važan doprinos u proučavanju kulturno-prosvjetne i vjerske uloge isusovaca u prošlosti našeg naroda. Interdisciplinarnim je pristupom uspješno s različitih gledišnih točaka osvijetljena povijest DI u Hrvata, čime je ujedno stimulirana i slična djelatnost u pokušajima istraživanja ostalih crkvenih redova na našem tlu. Općenito prosuđujući Zbornik, nećemo pogriješiti ako utvrdimo da je ovo djelo ne samo vrijedan prinos povijesti DI već i povijesti Katoličke crkve u hrvatskome narodu.

ÖSTERREICHISCHE ZEITSCHRIFT FÜR GESCHICHTSWISSENSCHAFTEN BEČ, 1992, 1

Sanja Kos

"Österreichische Zeitschrift für Geschichtswissenschaften" (ÖZG), Verlag für Gesellschaftskritik, u prvom broju izdanja iz 1992. godine predstavlja nam pregršt vrlo raznolikih i zanimljivih tekstova. Prije nego se uputimo svakom od njih napose, spomenimo još i to da su s obzirom na svoj karakter objavljeni radovi razvrstani u četiri grupe:

- 1) "otvorene rubrike" odnosno mjesto određeno za prezentaciju kritičke (znanstvene) obrade teme koja je, iznimno u ovom slučaju, određena prema slobodnom odabiru autora
- 2) razgovor s istaknutim povjesničarom Jürgenom Kockom o pozicijama njemačkih historičara; razgovor vodili U. Döcker i R. Sieder u Berlinu 1991. godine
- 3) forum, tj. kraći prikazi
- 4) recenzirane knjige.

Već kad je Lucien Febvre djelo H. Berra "Revue de synthese historique" nazvao "Trojanskim konjem" u predvorju tradicionalne-konvencionalne historiografije, time je zapravo već izrazio hijerarhizaciju ciljeva povijesti kao znanosti. To će, zbog interesa za sisteme (cjeline), zajedno s Marcom Blochom definirati pomoću tri osnovne oznake: a) pluri-inter-disciplinarni pristup predmetu istraživanja, b) okretanje leđa površnome ("stvari koje nikog ne zanimaju") i c) stanoviti otklon od kronologije. Na tom tragu, ali sada već u sklopu poststrukturalizma, piše Markus Reisenleitner uz drugo i svoj članak pod nazivom "Kulturgeschichte auf der Suche nach dem Sinn". Autor upozorava na jedan novi način gledanja kulturne povijesti budući da je značenje pojma kulture u protekla dva stoljeća pretrpjelo promjene, a samim tim bilo i prošireno. Reisenleitner predlaže prihvaćanje kulturnih izraza primjerenih dispozicijama moći u određenim povijesnim razdobljima kako procesi dominacije i njoj dijametralno suprotne marginalizacije ne bi bili zasjenjeni. Gábor Kresalek eksplicira u svom rukopisu "Singend wird das Leben schön"

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA XLVI (1)

1993.

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb

Ivan KAMPUŠ, Zagreb

Tomislav RAUKAR, Zagreb

Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

TAJNIK REDAKCIJE

Ivica PRLENDER

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet

Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šaljite na navedenu adresu

Cijena ovog broja iznosi 60 kuna

Izdanje časopisa sufinancira

Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Pergošićeva 8 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, svibanj 1994.